

**การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา
เขตเทศบาลตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย**
**Performance on Prevention and Correction
of Drug Addiction in Schools at Paordonchai Tambon Municipality
Mueang Chiang Rai District, Chiang Rai Province**

พิสิษฐ์ สุนทราวิฑูร*
งามนิตย์ ราชกิจ**
สุนทรี สุรัตน์*
ชัยพงศ์ เครือจักร*
สกุลศักดิ์ อินหล้า*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การดำเนินงาน ปัญหา ข้อเสนอแนะในการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษาเขตเทศบาล ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัด เชียงราย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร อาจารย์ นักเรียนแกนนำที่รับผิดชอบงานป้องกันปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 110 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา มีผลการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมของผู้เกี่ยวข้อง ด้านการ จัดกลไกเฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ผลการปฏิบัติระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการจัดระบบ การดูแลช่วยเหลือและให้โอกาสกับนักเรียน 2) ปัญหา

ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด คือ การให้ความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องยังไม่มากเท่าที่ควร ขาดงบประมาณ การควบคุมดูแลนักเรียนไม่ เพียงพอและทั่วถึง บุคลากรผู้รับผิดชอบขาดความ ซำนัญ การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับโทษและวิธีการ ป้องกันยาเสพติดในการสอนรายวิชาต่างๆ น้อย การปรับปรุงสภาพแวดล้อม และการสนับสนุนให้มี กิจกรรมทางเลือกไม่เพียงพอ 3) ข้อเสนอแนะในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา เสนอ ให้มีการวางแผนร่วมกันของบุคคลหลายฝ่ายจากทั้งใน และนอกสถานศึกษา ตรวจหาผู้ติดยาเสพติด และบำบัด รักษาฟื้นฟู ดำเนินการจัดการปัญหายาเสพติดในสถาน ศึกษาอย่างเคร่งครัด สร้างเสริมกิจกรรมวิชาการและ รมงคลีให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ควบคุม สอดส่อง ดูแลพฤติกรรมนักเรียน และการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแลเด็กในปกครองอย่างใกล้ชิด

*อาจารย์ประจำ คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยเชียงราย

**คณบดี คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยเชียงราย

Abstract

The purposes of this research were to study the existing performance, problems, and suggestions for prevention and correction of drug addiction in schools at of Paordonchai Municipality Mueang Chiang Rai District, Chiang Rai Province. Samples were included 110 of administrators, teachers and students leaders responsible for drug prevention programs. The questionnaires were developed for data collection. The statistics applied for data analysis were descriptive statistics.

The findings were: 1) The state of prevention and correction on problems of drug addiction in educational institutes were practiced at high levels in the aspects of management, cooperation of related personnel, epidemic surveillance on prevention and correction on drug addiction and helping and providing

opportunities for students were moderate levels. 2) Problems on prevention and correction of drug addiction were cooperation of related personnel, lacking of budget, student control, personnel experiences, education, environmental support and alternative therapy for prevention and correction on drug addiction. 3) Suggestions for prevention and correction of drug addiction in educational institutes, that there should be applied participation action by the people in and outside the schools. There should be evaluated to identify addictor; support for academic activities and campaigns to propagate the effects of drug addiction, control the students' behaviours; and seeking for cooperations from the parents to look after their children closely.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหายาเสพติดยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างมาก โดยมีการคาดว่าสถานการณ์ปัญหายาเสพติดยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งจำนวนผู้ต้องหาและผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ซึ่งสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปัญหายาเสพติดยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนั้นเนื่องมาจากว่ายังคงมีปริมาณการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่อง โดยพื้นที่ลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนยังคงปรากฏในพื้นที่ภาคเหนือถึง ร้อยละ 84 รองลงมาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 15.8 และภาคกลาง ร้อยละ 0.2 (สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงาน ป.ป.ส., 2553 : 8) โดยการแพร่ระบาดของยาเสพติดใน

ประเทศส่วนใหญ่มีต้นตอมาจากแหล่งผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งพบว่ายาบ้าและเฮโรอีนส่วนใหญ่จะนำเข้ามาจากประเทศพม่าทางชายแดนภาคเหนือด้านจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่หลักในการลักลอบนำเข้ายาเสพติด โดยเฉพาะจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวย กล่าวคือ มีแนวชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 2 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ต้องเฝ้าระวังเรื่องการผลิตและการลักลอบนำเข้ายาเสพติดมาแพร่ระบาดภายในประเทศไทย

สถานการณ์ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ขยายวงกว้างลงไปสู่ประชาชนทุกกลุ่มอาชีพ

โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งที่อยู่ในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่เข้ามารับการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยสารเสพติดที่เยาวชน นิยมเสพกันมากเป็นสารเสพติดประเภทที่ไม่รุนแรง เช่น เหล้าหรือบุหรี่ และสารเสพติดประเภทรุนแรง เช่น ยาบ้า ยาอี กัญชาหรือเฮโรอีน (ศูนย์บริการวิชาการ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550: 34) โดยสาเหตุ สำคัญที่วัยรุ่นมีโอกาสติดยาเสพติด เช่น อยากรทดลอง ตามใจเพื่อน ถูกหลอกลวง ผิดหวังในเรื่องต่าง ๆ ขาด ความอบอุ่นจากครอบครัว เป็นต้น สถานที่ที่เยาวชน นิยมมั่วสุมเสพยาเสพติดในสถานศึกษาจะอยู่ที่จุดอับ หรือจุดลับตาในโรงเรียน ส่วนแหล่งมั่วสุมนอกสถาน ศึกษาเป็นแหล่งที่วัยรุ่นได้รวมตัวกันหรือพบปะกัน ซึ่ง เป็นแหล่งที่ยังขาดการควบคุม เช่น หอพักนอกสถาน ศึกษา เป็นต้น (ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2550: 6) หนึ่งเขตพื้นที่เทศบาลตำบล ป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย มีสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และสถาบัน อุดมศึกษาของทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชนหลายแห่ง จึงมีเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงที่จะเริ่มทดลองใช้ สารเสพติดอยู่จำนวนมาก สถานศึกษาทุกแห่งมีการกิจ ในการรณรงค์ป้องกันตลอดจนเฝ้าระวังปัญหาเสพติด อย่างใกล้ชิด โดยการประสานความร่วมมือจากสถาน ศึกษาต่างๆ ผู้ปกครอง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อหาวิธีการลดความเสี่ยงของปัญหา ยาเสพติดทั้งภายในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อนำไป พัฒนาระบบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่นั้นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาการดำเนินงาน ปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา เขตเทศบาลตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้างนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เลือก กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือ อาจารย์ที่รับผิดชอบงานป้องกันปัญหายาเสพติด และ นักเรียนแกนนำป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน สถานศึกษา ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ เข้าร่วมโครงการเยาวชนป่าอ้อดอนชัยปลอดภัย ยาเสพติดจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเชียงราย วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย โรงเรียน เทคโนโลยีกรุงธนเชียงราย โรงเรียนวิรุณบริหารธุรกิจ และเทคโนโลยีเชียงราย และโรงเรียนดอนชัยวิทยาคม โดยแต่ละสถานศึกษาได้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารหรืออาจารย์ที่รับผิดชอบงานป้องกันปัญหา ยาเสพติดแต่ละ 2 คน นักเรียนแกนนำแต่ละ 20 คน (ตามจำนวนนักเรียนแกนนำโครงการเยาวชนป่า อ้อดอนชัยปลอดภัยยาเสพติด) รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ทั้งสิ้น 110 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เกี่ยวกับเจตคติของบุคคลต่อการดำเนินการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา เขตเทศบาลตำบล ป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะเป็นเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งดัดแปลงจากแบบ สสำรวจสถานะความเข้มแข็งของสถานศึกษาใน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2553: 1-3) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

การดำเนินการมากที่สุด การดำเนินการมาก การดำเนินการปานกลาง การดำเนินการน้อย และการดำเนินการน้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์ ครอบคลุมองค์ประกอบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีข้อความ 9 ข้อ 2) ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมป้องกันแก้ไขและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของผู้เกี่ยวข้อง มีข้อความ 12 ข้อ 3) ด้านการจัดกลไกเฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีข้อความ 10 ข้อ 4) ด้านการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือและให้โอกาสกับนักเรียนมีข้อความ 20 ข้อ

เกณฑ์การคิดคะแนน

การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากลักษณะการประเมินค่าใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้

4.51-5.00	หมายถึง	ระดับการดำเนินการมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	ระดับการดำเนินการมาก
2.51-3.50	หมายถึง	ระดับการดำเนินการปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	ระดับการดำเนินการน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	ระดับการดำเนินการน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended questions)

คุณภาพของเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือหรือการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบแก้ไขโดยเน้นความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เมื่อได้ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือแล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาหรืออาจารย์ที่รับผิดชอบงานป้องกันปัญหายาเสพติด และนักเรียนแกนนำป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดเชียงราย และมีระดับการศึกษาใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง จึงได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการนำไปทดลองใช้แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือผ่านวิทยาลัยเชียงรายถึงผู้บริหารสถานศึกษาต่างๆ เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูล และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูลพร้อมนัดหมายวันเวลาที่เก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการเยาวชนป่าอ้อดอนชัย ปลอดภัยยาเสพติดตอบแบบสอบถาม จำนวน 110 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้วิธีสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคำตอบที่แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมท้ายข้อคำถามที่มีค่าแนวโน้มการตอบคำถามในปริมาณจำนวนมากในแต่ละด้านคำถามแล้วสรุปประมวลความ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศชาย ร้อยละ 60 เพศหญิง ร้อยละ 40 มีอายุ 10-20 ปี ร้อยละ 75.55 รองลงมาอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 18.18 อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 5.45 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 0.91 และอายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 0.91 เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 90.90 เป็นผู้บริหารหรืออาจารย์ที่รับผิดชอบงานป้องกันปัญหายาเสพติด ร้อยละ 9.10 ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาภาคเอกชน ร้อยละ 60 ภาครัฐ ร้อยละ 40 ระดับการศึกษาของ

สถานศึกษา เป็นระดับอาชีวศึกษาร้อยละ 60 รองลงมา เป็นระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 20 และระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 20

2. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

โดยภาพรวมของการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาเขตเทศบาลตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65, S.D.=0.77$) โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1.) ด้านการบริหารจัดการงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ค่าเฉลี่ยการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85, S.D.=0.85$) 2.) ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมป้องกัน แก้ไขและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของผู้เกี่ยวข้อง ค่าเฉลี่ยการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73, S.D.=0.71$) 3.) ด้านการจัดกลไกเฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ค่าเฉลี่ยการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63, S.D.=0.70$) และ 4.) ด้านการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือและให้โอกาสกับนักเรียน ค่าเฉลี่ยการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38, S.D.=0.80$) รายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา	รวม		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการบริหารจัดการงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	3.85	0.85	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมป้องกัน แก้ไขและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของผู้เกี่ยวข้อง	3.73	0.71	มาก
3. ด้านการจัดกลไกเฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด	3.63	0.70	มาก
4. ด้านการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือและให้โอกาสกับนักเรียน	3.38	0.80	ปานกลาง
รวม	3.65	0.77	มาก

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดต่างๆ ของทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.85, S.D.=0.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการดำเนินการมากที่สุด คือ การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ คณะกรรมการ คณะทำงานจากบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\bar{x}=4.85, S.D.=0.75$) ระดับรองลงมา คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากหลายภาคส่วน เช่น

ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชน เจ้าหน้าที่ตำรวจ และหน่วยงานสาธารณสุข ($\bar{x}=4.54, S.D.=0.77$) ส่วนข้อที่สถานศึกษามีการดำเนินการมาก คือ การประชุมผู้รับผิดชอบงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา ($\bar{x}=4.32, S.D.=0.78$) ระดับรองลงมา คือ สถานศึกษามีการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการจัดทำแผนงาน/โครงการ ($\bar{x}=3.64, S.D.=0.84$) ส่วนข้อที่สถานศึกษามีการดำเนินการปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษาของผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{x}=3.21, S.D.=0.82$) รายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา

ด้านการบริหารจัดการงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	รวม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ คณะกรรมการ คณะทำงานจากบุคลากรภายในสถานศึกษาเพื่อดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	4.85	0.75	มากที่สุด
2. การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากหลายภาคส่วน เช่น ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชน เจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานสาธารณสุข	4.54	0.77	มากที่สุด
3. การประชุมผู้รับผิดชอบงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา	4.32	0.78	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา	3.21	0.82	ปานกลาง
5. สถานศึกษามีการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด			
5.1 การจัดทำแผนงาน/โครงการ	3.64	0.84	มาก
5.2 การดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน/โครงการ	3.56	0.97	มาก
5.3 การกำกับและติดตามผลการดำเนินการ โครงการ	3.51	0.83	มาก
5.4 การประเมินผลการดำเนินการโครงการ	3.50	0.89	มาก
5.5 การจัดทำรายงานสรุปการดำเนินการโครงการ	3.54	0.97	มาก
รวม	3.85	0.85	มาก

2. ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของผู้เกี่ยวข้อง โดยภาพรวมของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.73, S.D.=0.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ สถานศึกษามีการดำเนินการมาก คือ การรวมกลุ่ม/ชมรม ของนักเรียนแกนนำเพื่อจัด กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น ชมรม To Be Number One ชมรมส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{x}=3.97, S.D.=0.78$) ระดับรองลงมา คือ นักเรียน แกนนำที่ขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยได้ร่วม

จัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด เช่น เสี่ยงตามสาย พุดหน้าเสาธง นิทรรศการ ฯลฯ ($\bar{x}=3.84, S.D.=0.68$) ส่วนข้อที่สถาน ศึกษามีการดำเนินการน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับทุกข้อ คือ บทบาทของบุคคล/หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม ป้องกันแก้ไขและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในสถาน ศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของตำรวจ/เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข/ข้าราชการในพื้นที่ ($\bar{x}=3.61, S.D.=0.71$) รายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วม กิจกรรมป้องกันแก้ไขและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของผู้เกี่ยวข้องของสถานศึกษา

ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมป้องกันแก้ไขและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ของผู้เกี่ยวข้อง	รวม		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ปัจจุบันสถานศึกษามีการส่งเสริมนักเรียนแกนนำที่ขับเคลื่อนกิจกรรมด้าน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	3.75	0.69	มาก
2. นักเรียนแกนนำที่ขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายา เสพติดอย่างต่อเนื่องและได้ร่วมจัดกิจกรรม			
2.1 จัดกิจกรรมรณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	3.80	0.81	มาก
2.2 จัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายา เสพติด เช่น เสี่ยงตามสาย พุดหน้าเสาธง นิทรรศการ	3.84	0.68	มาก
2.3 จัดกิจกรรมการให้คำปรึกษาแนะนำ ดูแลช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหา	3.70	0.82	มาก
2.4 ช่วยสอดส่องพฤติกรรมเสี่ยงของเพื่อนนักเรียน และแจ้งข้อมูล ข่าวสารให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	3.75	0.67	มาก
3. สถานศึกษามีการรวมกลุ่ม/ชมรมของนักเรียนแกนนำเพื่อจัดกิจกรรม ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ฯ เช่น ชมรม To Be Number One ชมรม ส่งเสริมสุขภาพ	3.97	0.78	มาก
4. บทบาทของบุคคล/หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันแก้ไขและเฝ้า ระวังปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาโดย			
4.1 การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร/อาจารย์/บุคลากรในสถานศึกษา	3.77	0.66	มาก
4.2 การมีส่วนร่วมของนักเรียนแกนนำจากกลุ่ม/ชมรมต่าง ๆ	3.71	0.62	มาก
4.3 การมีส่วนร่วมของนักเรียนในสถานศึกษา	3.63	0.63	มาก
4.4 การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด	3.62	0.74	มาก
4.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง/ชุมชน/สถาบันศาสนา/ผู้นำชุมชน/ ผู้นำท้องถิ่น	3.62	0.69	มาก
4.6 การมีส่วนร่วมของตำรวจ/เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/ข้าราชการในพื้นที่	3.61	0.71	มาก
รวม	3.73	0.71	มาก

3. ด้านการจัดกลไกเฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.63, S.D.=0.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบข้อที่สถานศึกษามีการดำเนินการระดับมาก คือ การดำเนินการกิจกรรมการเฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยการแจ้งข่าวสารยาเสพติดกับผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{x}=3.87, S.D.=0.70$) ระดับรองลงมา คือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง โดยการให้คำปรึกษาแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน

($\bar{x}=3.84, S.D.=0.74$) ส่วนข้อที่สถานศึกษามีการดำเนินการปานกลาง คือ การดำเนินการกิจกรรมการเฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยการตรวจสอบหาสารเสพติด เช่น การตรวจปัสสาวะ ($\bar{x}=3.49, S.D.=0.69$) การตรวจค้นหายาเสพติด ($\bar{x}=3.49, S.D.=0.72$) และการดูแลปรับปรุงและควบคุมพื้นที่เสี่ยงในสถานศึกษา เช่น มุมอับ ที่ลับตา ห้องน้ำ ฯลฯ ($\bar{x}=3.43, S.D.=0.58$) รายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินการ ด้านการจัดกลไกเฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดของสถานศึกษา

ด้านการจัดกลไกเฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด	รวม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. สถานศึกษามีการดำเนินการกิจกรรมการเฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด			
1.1 การดูแลปรับปรุงและควบคุมพื้นที่เสี่ยงในสถานศึกษา เช่น มุมอับ ที่ลับตา ห้องน้ำ ฯลฯ	3.43	0.58	ปานกลาง
1.2 การตรวจสอบหาสารเสพติด เช่น การตรวจปัสสาวะ	3.49	0.69	ปานกลาง
1.3 การตรวจค้นหายาเสพติด	3.49	0.72	ปานกลาง
1.4 การคัดกรองกลุ่มเสี่ยง	3.67	0.69	มาก
1.5 การแจ้งข่าวสารยาเสพติดกับผู้เกี่ยวข้อง	3.87	0.70	มาก
1.6 การตรวจตราพื้นที่เสี่ยงรอบสถานศึกษา เช่น ชุมชน หอพัก ฯลฯ	3.45	0.71	ปานกลาง
2. สถานศึกษามีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน/กลุ่มเสี่ยง			
2.1 ให้คำปรึกษาแก่นักเรียน	3.73	0.78	มาก
2.2 ให้คำปรึกษาแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง	3.84	0.74	มาก
2.3 ให้นักเรียนแกนนำ ดูแลช่วยเหลือ	3.72	0.61	มาก
2.4 การจัดค่าย/อบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	3.64	0.76	มาก
รวม	3.63	0.70	มาก

4. ด้านการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือและให้โอกาสนักเรียน ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38, S.D. = 0.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่สถานศึกษามีการดำเนินการมาก คือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเพศ/ติดยาเสพติด โดยการให้คำปรึกษาพ่อแม่ ผู้ปกครอง ($\bar{x} = 3.70, S.D. = 0.75$) และการจัดระบบการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผ่านการบำบัดและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับมาศึกษาต่อ โดยการให้คำปรึกษานักเรียน ($\bar{x} = 3.70, S.D. = 0.90$) ระดับรองลงมา คือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด โดยการให้คำปรึกษา/ตักเตือน

นักเรียน ($\bar{x} = 3.69, S.D. = 0.79$) ส่วนข้อที่สถานศึกษามีการดำเนินการปานกลาง คือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเพศ/ติดยาเสพติด โดยการบำบัดฟื้นฟูภายใน/ภายนอกสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.49, S.D. = 0.68$) ระดับรองลงมา คือ การจัดระบบการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผ่านการบำบัดและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับมาศึกษาต่อ โดยการร่วมกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ติดตาม ($\bar{x} = 3.48, S.D. = 0.91$) และการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด โดยการจัดค่าย/อบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ($\bar{x} = 3.47, S.D. = 0.71$) รายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินการด้านการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือและให้โอกาสนักเรียน

ด้านการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือและให้โอกาสนักเรียน	รวม		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. สถานศึกษามีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเพศ/ติดยาเสพติด			
1.1 ให้คำปรึกษานักเรียน	3.66	0.72	มาก
1.2 ให้คำปรึกษาพ่อแม่ ผู้ปกครอง	3.70	0.75	มาก
1.3 บำบัดฟื้นฟูภายใน/ภายนอกสถานศึกษา	3.49	0.68	ปานกลาง
1.4 ให้นักเรียนแกนนำ ดูแลช่วยเหลือ	3.52	0.67	มาก
1.5 จัดค่าย/อบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	3.40	0.65	ปานกลาง
1.6 เปลี่ยนสถานที่เรียนตามความสมัครใจ	3.13	0.62	ปานกลาง
2. สถานศึกษามีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด			
2.1 ให้คำปรึกษา/ตักเตือนนักเรียน	3.69	0.79	มาก
2.2 เชิญพ่อแม่ ผู้ปกครองมารับทราบ	3.61	0.68	มาก
2.3 ให้นักเรียนแกนนำ สอดส่องดูแล	3.62	0.64	มาก
2.4 จัดค่าย/อบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	3.47	0.71	ปานกลาง
2.5 เปลี่ยนสถานที่เรียน	3.03	0.87	ปานกลาง
2.6 ให้ออก	2.54	0.96	ปานกลาง
2.7 คำนึงคិតตามกฎหมาย	2.59	0.96	ปานกลาง
3. สถานศึกษามีการจัดระบบการติดตามดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผ่านการบำบัดและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับมาศึกษาต่อ			
3.1 สอดส่องดูแลพฤติกรรม	3.64	0.90	มาก
3.2 ให้คำปรึกษานักเรียน	3.70	0.90	มาก
3.3 ให้คำปรึกษาพ่อแม่ ผู้ปกครอง	3.66	0.86	มาก
3.4 ให้นักเรียนแกนนำ ติดตามดูแลช่วยเหลือ	3.51	0.94	มาก
3.5 ดูแลช่วยเหลือด้านการเรียนจนจบปีการศึกษานั้นๆ	3.68	0.87	มาก
3.6 ร่วมกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ติดตาม	3.48	0.91	ปานกลาง
3.7 เปลี่ยนสถานที่เรียน	2.52	0.96	ปานกลาง
รวม	3.38	0.80	ปานกลาง

3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

ปัญหาอุปสรรค คือ งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ การประชุมและการดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง การได้รับความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เต็มที่ สถานศึกษายังมีพื้นที่เสี่ยงที่ไม่ได้รับการปรับปรุง เช่น มุมอับ สถานที่ลับตาห้องน้ำ ฯลฯ ขาดบุคลากรผู้รับผิดชอบที่มีความชำนาญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับโทษและวิธีการป้องกันยาเสพติดในการสอนรายวิชาต่างๆ น้อย การควบคุมดูแลพฤติกรรมนักเรียนไม่ทั่วถึงและมีข้อมูลนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่เพียงพอเนื่องจากขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองซึ่งมีการปกปิดข้อมูลที่แท้จริงเพราะกลัวนักเรียนถูกทางสถานศึกษาลงโทษ

ข้อเสนอแนะ คือ กลุ่มตัวอย่างเสนอให้มีการประสานงานกับผู้บริหารและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อมูลสถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อวางแผนดำเนินงานร่วมกัน จัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้แก่อาจารย์และนักเรียนแกนนำ การสร้างบรรยากาศของโรงเรียนให้ร่มรื่น สวยงาม ไม่มีจุดอับทึบหรือเป็นแหล่งมั่วสุม ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และสอดแทรกความรู้เรื่องปัญหายาเสพติดให้กับนักเรียน การจัดการปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด เพิ่มมาตรการคัดกรองตรวจค้นหาสารเสพติดและส่งบำบัดฟื้นฟู ของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานของทางภาครัฐและเอกชนเพิ่มขึ้น การหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงในการลงโทษนักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริงจากผู้ปกครอง และนักเรียนผู้ใกล้ชิดที่สนิทกับนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตลอดจนการขอความร่วมมือ

จากผู้ปกครองให้ช่วยดูแลบุตรหลานในปกครองอย่างใกล้ชิด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถอภิปรายผลในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาในเขตเทศบาลป่าอ้อดอนชัยมี โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากหลายภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ต่าย เชิญฉวี และคณะ (2546: 17-20) พบว่าสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและได้รับการยอมรับในระดับอำเภอหรือจังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำปาง จังหวัดเชียงราย มีจุดเด่นคือ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรัฐบาลมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายต่อเนื่องและครบวงจร ส่วนข้อที่มีการดำเนินงานระดับปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษาของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เนื่องจากว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องกำหนดนโยบายของสถานศึกษาในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่มีอยู่แล้ว ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงปัญหาและยอมรับสถานการณ์ยาเสพติดที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยสำรวจติดตามสถานการณ์ยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเหมาะสมต่อไป (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552: 4)

ด้านที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมป้องกัน แก้ไขและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของผู้เกี่ยวข้อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาได้ส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแกนนำที่ ขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและได้ร่วมจัดกิจกรรม เฝ้าระวังปัญหายาเสพติดหลากหลายอย่าง เช่น กิจกรรมการรณรงค์ เผยแพร่ความรู้ การให้คำปรึกษา ตลอดจนการสอดส่องพฤติกรรมเสี่ยงของเพื่อน นักเรียน โดยจะพบว่าในสถานศึกษามักจะเป็นการ รวมกลุ่มหรือชมรมของนักเรียนแกนนำเพื่อเป็นการ รณรงค์กระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ การรวมกลุ่ม ของชมรม To Be Number One และชมรมส่งเสริม สุขภาพที่มีการดำเนินงานระดับมากกว่าข้ออื่น ซึ่งการจัดกิจกรรมต่างๆ จากชมรมอาจเป็นกิจกรรม นันทนาการที่ได้ความรู้ ซึ่งไม่ใช่จากการบรรยายเพียง อย่างเดียว โดยมีพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาส ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ จากการวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่า บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีบทบาทในการเฝ้า ระวังปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นบุคคล ในสถานศึกษาเป็นหลัก และได้รับความร่วมมือในระดับ มากกว่าหน่วยงานอื่นด้วย โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่ จะได้รับการช่วยเหลือและแก้ปัญหาของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องมีหลากหลายวิธี เช่น ในชุมชนจะมีสายตรวจ/ อปพร./ บัณฑิตอาสาคอยตรวจตราสิ่งผิดปกติในชุมชน และคอยเป็นหูเป็นตาให้กับหน่วยงานของรัฐ มีหน่วย งานเข้ามาจัดกิจกรรมรณรงค์ให้คำแนะนำ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุข โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น (ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2550: 6) โดยทางเทศบาลตำบล ป่าอ้อดอนชัย และคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัย เชียงราย ได้ร่วมมือกับสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในตำบล

ป่าอ้อดอนชัย จัดทำโครงการเยาวชนป่าอ้อดอนชัย ปลอดภัยยาเสพติด โดยจัดกิจกรรมการอบรมแกนนำใน การรณรงค์ เผยแพร่ความรู้ และการให้คำปรึกษา เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดให้กับนักเรียน/ นักศึกษารู้จักแนวทางการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในครอบครัว สถานศึกษาและชุมชน

ด้านที่ 3 ด้านการจัดกลไกเฝ้าระวังปัญหา การแพร่ระบาดของยาเสพติด ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยทางสถานศึกษามีการให้คำปรึกษาผู้ปกครอง นักเรียน ให้นักเรียนแกนนำดูแลช่วยเหลือ จัดค่าย อบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การแจ้งข่าวสาร ยาเสพติดกับผู้เกี่ยวข้อง และการคัดกรองกลุ่มเสี่ยง จากการศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษาไม่ต้องใช้ งบประมาณจำนวนมากทำให้สถานศึกษาดำเนินการได้ เป็นอย่างดี ส่วนข้อที่สถานศึกษามีการดำเนินงานใน ระดับปานกลาง ได้แก่ การดูแลปรับปรุงและควบคุม พื้นที่เสี่ยงภายในสถานศึกษา เช่น มุมอับ ที่ลับตา หอถังน้ำ ฯลฯ ซึ่งสาเหตุอาจเนื่องจากว่าทางสถานศึกษา ขาดงบประมาณในการปรับปรุงพื้นที่เสี่ยงต่างๆ ใน สถานศึกษา ส่วนข้อการตรวจตราพื้นที่เสี่ยงรอบนอก สถานศึกษาซึ่งเป็นแหล่งที่ยังขาดการควบคุม เช่น แหล่งชุมชน หอพัก ฯลฯ อาจมีสาเหตุจากหลาย ประการ ได้แก่ ขาดการประสานงานที่ดีระหว่าง สถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สภาพ สิ่งแวดล้อมของชุมชนไม่เอื้อต่อการควบคุมดูแลนักเรียน ให้ทั่วถึงเนื่องมาจากแหล่งชุมชนรอบสถานศึกษายังมี ร้านค้าที่จำหน่ายสารเสพติด เช่น สุรา บุหรี่ ที่สามารถ เข้าถึงได้ง่าย การไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชนรอบ สถานศึกษาเท่าที่ควรเพราะคนในชุมชนคิดว่าปัญหา เหล่านี้ควรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและทาง สถานศึกษา และผู้ปกครองก็ไมยอมรับว่านักเรียนใน ปกครองของตนติดยาเสพติดก็ยอมจะทำให้ การ ป้องกัน และ แก้ไขปัญหายาเสพติดใน

สถานศึกษาขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้สถานศึกษาไม่กล้าดำเนินการในการตรวจตราแหล่งชุมชนและหอพักนอกสถานศึกษาเพราะกลัวปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นระหว่างสถานศึกษากับคนในชุมชน ซึ่งบุคลากรของสถานศึกษาอาจจะมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในปัจจุบันทำงานกันเป็นเครือข่ายมีผลประโยชน์มากและมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งผู้ที่ต่อต้านในเรื่องยาเสพติดมักจะถูกทำลายทรัพย์สิน ทำร้ายร่างกายจนถึงขั้นเสียชีวิต ดังที่มีข่าวปรากฏตามสื่อต่างๆ ในปัจจุบัน (สายัณห์ คำดี, 2546: 96-97) โดยการเฝ้าระวังปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดของสถานศึกษาในพื้นที่เสี่ยงและที่มีการมั่วสุมของเยาวชนนั้นควรดำเนินการควบคู่กับการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในครอบครัว ชุมชน และสังคมไปพร้อมๆ กันด้วย ส่วนการตรวจค้นหาสารเสพติด เช่น การตรวจปัสสาวะ ในสถานศึกษามีการดำเนินงานในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายัณห์ คำดี (2546: 96) และเดชา สุทธิปัญญา (2548: 67) จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การตรวจปัสสาวะนักเรียนยังปฏิบัติได้อย่างไม่ทั่วถึงซึ่งมีสาเหตุเนื่องจากการขาดวัสดุอุปกรณ์ สารเคมี งบประมาณในการตรวจหาการใช้ยาเสพติดมีไม่เพียงพอ และการตรวจทุกครั้งต้องแจ้งให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบด้วย

ด้านที่ 4 ด้านการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือและให้โอกาสกับนักเรียน ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38, S.D. = 0.80$) โดยพบว่าการบำบัดฟื้นฟูภายในและภายนอกสถานศึกษา การจัดค่ายอบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเปลี่ยนสถานที่เรียนตามความสมัครใจ การให้ออกจากสถานศึกษา การดำเนินคดีตามกฎหมาย การร่วมกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ติดตามพฤติกรรมนักเรียนเพื่อป้องกันการกลับไปติดยาเสพติดอีกนั้น มีการดำเนินงานในระดับ

ปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชา สุทธิปัญญา (2548: 65) พบว่าการใช้ระบบส่งต่อนักเรียนที่ติดยาเสพติดเพื่อเข้าโปรแกรมจิตสังคมบำบัดกับหน่วยสาธารณสุขของโรงเรียนปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากบางโรงเรียนอาจไม่มีนักเรียนเสพยาเสพติดหรือมีแต่ก็สามารถที่จะแก้ไขเบื้องต้นได้ จึงอาจทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ และการขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อการดูแลกลุ่มนักเรียนกลุ่มเสพยา/ติดยาเสพติด กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด และกลุ่มที่ผ่านการบำบัดน้อยลงตามไปด้วย หรือนอกจากนี้อาจเกิดจากการขาดงบประมาณ จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบไม่เพียงพอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นมีจำกัด ซึ่งทำให้การจัดกิจกรรมในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูที่ไม่ต่อเนื่อง (สายัณห์ คำดี, 2546: 96-97) โดยการบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดต้องใช้หลายวิธี ได้แก่ การดูแลสุขภาพจิต การประเมินเพื่อส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การบำบัดฟื้นฟูโดยอาศัยชุมชนและสถานบำบัดในลักษณะคนไข้นอกที่ไม่จำเป็นต้องเข้ามาบำบัดอย่างถาวรในสถานบำบัดซึ่งเหมาะสมกับนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ การให้การศึกษาอย่างต่อเนื่องหรือฝึกวิชาชีพ การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่เด็ก เยาวชน ครอบครัวและชุมชน รวมถึงการจัดประชุมสัมมนา จัดประชุมชม จัดกิจกรรม สันทนาการ การเล่นกีฬา กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมหรือด้านดนตรี เพื่อให้หันมาใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์ (ปราณี สุทธิสุนทร และคณะ, 2551: 147-148) ส่วนข้อการเปลี่ยนสถานที่เรียน หรือการให้นักเรียนออกจากโรงเรียนนั้นเป็นการละเลยการดูแลช่วยเหลือกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องถือเป็นนโยบายสำหรับการดูแลนักเรียนที่เสพยาและติดยาเสพติด ในฐานะผู้ป่วยโดยไม่ไล่ออกและส่งไปบำบัดกับรักษา (เดชา สุทธิปัญญา, 2548: 66) จากการศึกษาครั้งนี้

แสดงว่า สถานศึกษามีการดำเนินงานจัดการดูแลช่วยเหลือกลุ่มนักเรียนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยการให้คำปรึกษาและคำแนะนำกับนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และให้นักเรียนแกนนำช่วยสอดส่องดูแลกับนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเสพ/ติดยาเสพติด กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด กลุ่มที่ผ่านการบำบัดและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับมาศึกษาต่อมากที่สุด ซึ่งสถานศึกษามีศักยภาพที่สามารถทำได้ดีเนื่องจากไม่ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงานมาก

แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาระบบกลไกการเฝ้าระวังสถานการณ์การแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติด และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือในการบำบัดรักษาฟื้นฟูต่อไป ควรนำผลการวิจัยไปพัฒนารูปแบบการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดโดยเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งในสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ควรนำปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานป้องกันและ

เอกสารอ้างอิง

- เดชา สุทธิปัญญา. (2548). **การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น**. รายงานการศึกษาระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ต่าย เชิญณี เจิดหล้า สุนทรวิภาต อุเทน ปัญญา อนุรักษ ปัญญานววัฒน์. (2546). **รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.sri.cmu.ac.th/~nsac/Research_Acrobat/Research_in_2546/Research_46_08.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล 27 กันยายน 2553).
- ปราณี สุทธิสุนนท์ ดุชนิ ดามี และเกรียงศักดิ์ ชื้อล้อม. (2551). **เส้นทางเข้าสู่ยาเสพติด วัยเรียน วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา**. 6(2) : 143-150.
- ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2550). **โครงการพัฒนาระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://nctc.oncb.go.th/new/ebook/ebook_032.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล 27 กันยายน 2553).
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2552). **บทเรียนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://nctc.oncb.go.th/new/administrator/components/com_fabrik/attachfiles/52_Lesson_Learns.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล 27 กันยายน 2553).

สายัณห์ คำดี. (2546). **การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของคณะกรรมการฝ่ายปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกระบี่.**

วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2553). **แบบสำรวจสถานะความเข้มแข็งของสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://drugfreeschool.oncb.go.th/files/distinguish%202.pdf>. (วันที่ค้นข้อมูล 18 ตุลาคม 2553).

สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2553). **สถานการณ์ปัญหายาเสพติดปี 2553 และแนวโน้ม.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.nccd.go.th/upload/content/suj.pdf.pdf>. (วันที่ค้นข้อมูล 18 ตุลาคม 2553).

